Արշալոյս Արարատեան

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԱՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ՁՄԻՒՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 29 ԱՊՐԻԼԻ 1849 — ԹԻՒ 336

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

Կոստանդնուպոլիս, 26 Ապրիլ.

Անցեալ շաբթուանէ 'ի վեր քաղաքականութեան շատ կամ քիչ հմուտ եղող անձինք ամէնքն ալ իրենց կարծեացը և դատողութեանցը համեմատ զանազան մեկնութիւններ կուտան զօրապետ Կըրապայի պաշտօնին վրայ, որ Ռուսաց վեհափառ Կայսեր հրամանաւը Կոստանդնուպոլիս եկած է, ինչպէս որ մեր նախընթաց թերթովը ծանուցած ենք: Բայց այս ամէն ենթադրութիւններէն ըստոյգը այն է որ, յիշեալ զօրապետը մասնաւոր մեծ պաշտօնիւ մը եկած է մայրաքաղաքս. քանզի ծանր խնդիրներ կային լուծելու և կարգադրելու այս երկու տէրութեանց մէջ. Ռուսաց զօրքերուն Մոլտավիայի և Վալաքիայի իշխանութեանց մէջ երկար ժամանակ մնալովն կերպ կերպ երկբայութիւններ կըպատճառէին, որոնց վրայօք մտերիմ բացատրութիւններ հարկաւոր էին: Արդ՝ այս բոլոր խնդիրները փոփոխակի յառաջ բերուեցան, քննուեցան և կարգադրուեցան միջնորդաւ զօրապետ Կըրապային. և այս կերպիւ Բարձրագոյն Դրան և Ռուսաց տէրութեան մէջ եղած վաղեմի բարեկամութիւնը և համաձայնութիւնը ևս առաւել հաստատուեցան. և այս բարեյաջող վախճանին ոչ սակաւ օժանդակեց բարեկամական գործակցութիւնը Անգղիոյ և Գաղղիոյ դեսպանաց, որ 'ի Կոստանդնուպոլիս:

Տէրութեան ամէն կողմերէն շոգենաւերով շարունակ կը հասնին մայրաքաղաքս պահեստի զօրքերը. որոց կանոնաւոր ընթացքը և կրթութիւնը նշանակութեան և գովութեան արժանի են. Առայժմ Կոստանդնուպոլսոյ մէջ գտնուած պատրաստ զօրաց գումարը 200 հազար հոգիի կըհասնի և մինչեւ մէկուկէս ամիս այս թիւը 340 հազարի պիտի լեցուի: Կըցանկամք և կըբարեմաղթեմք որ Տաճկաստանը երբէք հարկաւորութիւն չունենայ պատերազմ ընելու իւր անկախութիւնը և իր արժանաւորութիւնը պաշտպանելու համար. բայց եթէ հարկը պահանջելու ըլլայ, եթէ անիրաւ պահանջմունք մը ըլլայ օտար կառավարութեան մը կողմանէ, անտարակոյս Օսմանեան տէրութեան անձնանուէր զինուորները՝ իրենց հայրենեաց հզօր պարիսպ մը պիտի ըլլան՝ վստահութեամբ և քաջութեամբ դէմ դնելով ամէն տեսակ յարձակման և արշաւանաց:

Կայսերական հրամանագրոյն համեմատ հետեւեալ փոփոխութիւնները եղան:

Արիֆ փաշան՝ արդարութեան բարձրագոյն ատեանին գահերէց անուանեցաւ փոխանակ Րիֆաթ փաշային:

Ըսկամուց Նախորդ պաշտօնեայ Նաֆըզ փաշան՝ յիշեալ ատեանին անդամ անուանեցաւ:

Պատերազմի Նախորդ պաշտօնեայ Էմին փաշան՝ Պրուսայի ընդհանուր կուսակալ անուանեցաւ:

Արդարուէ ատեանին անդամ Քեամիլ փաշան՝ Մուսուլի ընդհանուր կուսակալ անուանեցաւ:

— Անցեալ շաբթու մեծ հանդիսիւ և 'ի ներկայութեան օգոստափառ Սուլթանին, օտար տէրութեանց դեսպանաց և ուրիշ երևելի անձանց ջուրը ձգեցին երկու նորաշէն շոգենաւեր, որ նաւարանին մէջ շինուած էին: Այս հանդիսին ներկայ գտնուեցաւ նաեւ բարձրապատիւ Վալիտէ սուլթանը, ընկերութեամբ Եգիպտոսի կառավարիչ Աբպաս փաշային մօրը: Յիշեալ երկու շոգեշարժ փրէկաթները, որոց մէկուն անունը Թէճիշէ-Պահրի և միւսոյն անունը Մէճիտ—Շատի է, խիստ պատուական կերպիւ շինուած են ու ջուրը ձգելու գործողութիւնը ըստ ամենայն մասին յաջողեցաւ: Վեհափառ Թագաւորը հաճեցաւ իւր գոհունակութիւնը յայտնելու բարձրապատիւ մեծ ծովապետին, Միւլքեման փաշային, և ծովապետութեան պաշտօնատան ուրիշ գլխաւոր գործակալաց. որ ամենայն փութով հոգ կըտանին իրենց պարտաւորութիւնը ճշդիւ կատարելու:

— Բարձրապատիւ մեծ Եպարքոս Ռէշիտ փաշան ամսոյս 21ին փառաւոր հացկերոյթ մը ըրաւ. ուրտեղ ներկայ էին նախարարները, օտար տէրութեանց դեսպանները և Ռուսաց Կայսեր բանակի օգնական զօրապետ Կըրապայը, նմանապէս Ռուսիոյ դեսպանատան գործակալները:

— Ռուսաց շոգենաւը Վլատիմիր անուն, որ զօրապետ Կըրապայը Կոստանդնուպոլիս բերած էր, ամսոյս 20ին մեկնեցաւ Օտէսա երթալու յիշեալ զօրապետին նամակներովը, որ իւր կառավարութեանը կըյղարկէ:

— Օգոստափառ Վալիտէ Սուլթանը ամսոյս 22ին Դէյֆ անուն օսմանեան շոգենաւով ճամբայ ելաւ Եալովա երթալու, ուրտեղ հանքի ջուրերը մտնելու է:

— Պուքրէշէն հասած վերջի լուրերը ապրիլ 15—27էն են, և կըծանուցանեն թէ հանդարտութիւն կըտիրէ Վալաքիայի և Մոլտավիայի մէջ: Դրանսիլվանիայէն փախողներուն մեծ մարդասիրութիւն և օգնութիւն կըլլայ կառավարութեան և Ռուսաց բանակին կողմանէ. որ ուտելիք հագնելիք տալէն ետքը, բնակելու տեղուանք ևս հոգացին այն խեղճերուն համար:

— Պուքրէշի լրագիրը կըհրատարակէ թէ 10,250 հոգիէ բաղկացեալ աւստրիական զօրաց խումբ մը, որ հրամանատարութեամբ զօրապետ Գալլիանիին և 1,850 ձիով ու 36 թնդանօթով Վալաքիա փախած էր անցեալները պատերազմի և ուտելիքի պաշար չունենալուն համար, այս օրերս ճամբայ ելաւ և պիտի Վալաքիայէն անցնելով Պանատօ պիտի մտնէ:

— Դուրէժէն մարտի 28 ամսաթուով կըգրեն թէ, Խորասանի գործքերը յաջող վախճան մը ունեցեր են յօգուտ Պարսից կառավարութեան:

— Օտէսայէն ապրիլ 22ին առաւօտուն հասած շոգենաւէն լուր մը տարածուեցաւ թէ Պօտա—Բեշտը Հունգարացւոց ձեռքը անցեր է վերստին որոնք դէպ 'ի Վիեննա կըքալեն եղեր:

— Լոնտրայէն կըգրեն թէ, հինգ տաճիկ ազնուական երիտասարդներ, այսինքն Ահմէտ պէյ, Համիտ էֆէնտի, Ռաշիտ էֆէնտի, Ալի էֆէնտի, և Մէհէմմէտ էֆէնտի, որոնք իրենց ուսմունքը կատարեցին Անգղիոյ արքունի նաւական դպրոցը:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ

Զատուածեղէն փառացն յիշատակաւ գարնայնի.

Ո՛վ, որպէս զի մեծ են Աստուած և շքեղ
Աշխարհագործ մատինդ արարք հրաշագեղ.
Անպարագիր իմաստութեանդ դրոշմունք
Են մշտամռունչ բոյդ ապօքէն արդասիք.
Քեզ Արարչդ հիւսել զարժան զգովեստ
Քայլք ուսաւ մարդ արդասեօք հրաշարուեստ:
Մինչ 'ի զինն գան աչքն յայսկոյս և 'ի յայն,
Եւ զգեղ գիտէ մեծապայծառ բնութեան.
Յանապական սէրդ երկնաւոր խանդակաթ
Ողջակիզեալ սիրտն վայլուն և զուարթ
Զքոյդ անդէն փառաց հանդէս հրաշազան
Խոյախոյս զդենու յերգ թրթռակել Պառնասեան:
Զի քեւ մ՛լ Հայր կան տիեզերք համօրէն,
Եւ աջ քո սուրբ հանուրց կանգնի անօրէն:
Խոկզմանէ հոյլք աշխարհաց ամենայն
Զքեզ ծանեաւ աստղահանդերձն և խորան.
Դու 'ի սքանչմունս քում բանական ստեղծուածոյն
Զկադեցող և զստամբակ բնութիւն,
Քաւից տարերց չհամաղեաց խոլոտական,
Ի հաշտութեան գիտես պահել և հաւան:
Եւ մինչ Հարաւ յոյս բարբառի մեծամռունչ
Հալածեալ զամպըս բանութեամբն յորդահունչ.
Յամենայնի յունիցդ անայ մեծասաստ
Տարերք և վէմք և Ովկիան ալեսաստ:

Դու հիւսեցեր երբ 'ի ծաղկանց երփնանակ
Տարւոյն 'ի գլուխ սքանչելարտ եսան զպսակ,
Անմահութեան քում վեհափառ հպատակ
Զիւր հարկանէ ամառն սպաս անայթաք:
Աշուն զհետ անդի նորին և ձմեռն,
Գոգցես 'ի պար գան վայելուչ ձեռն 'ի ձեռն:
Այլ ինձ ո՞ տայր հիւսել զօրհնիս ստտառուչ
Աստուածդ հանուրց քոյին փառաց վայելուչ.
Որ զգարուն 'ի յեղանակս քառադէմ
Հարսնապաճոյճ պաճուճեցեր սիգաձեմ:
Քաղցրաժպիտ և կրկնաւոյգն այն գարուն՝
Յոր Անմահիդ զայս հիւսեցի օրհնութիւն,
Մեզ յուշարար յիշատակի յաւիտեան
Կանգնի Աջոյդ ամենակալ զօրութեան:
Զի 'ի սկզբան որպէս բան քո եղիցին
Ի յորդ ու 'ի զարդ զտիեզերս ած բնաւին,
Նոյն զգարուն այժմիկ 'ի գեղ մեծաքանչ
Շքեղ պճնէ, որ տայ ալիւոյն զճաճանչ:
Ծիծաղաճեմ յեղանակիս գեղազարդ
Բազմաբեղուն արդիւնք յերկիր ծնանին արդ.
Մեծապայծառ լուսի կամար եթերին
Յարփւոյն ջահել, ամպք ոսկեքղանց երևին.
Նոր նորոգեալ գոգցես բնութիւն աշխարհի
Գեղածիծաղ ժպտի դիմօք փարելի.
Լերինք և դաշտք մարգագետինք ծաղկածին
Բոլորք պրակացիւք կանաչագեղ զարդարին:
Հնչէն մայրիք 'ի հրաշալուր դայլայլիկ
Հիւրոց դաշտացն և դուստանաց գեղեցիկ.

Եւ դալարիք 'ի բուրաստանս բըքմածին
Ճեմին ճօճին 'ի սիւդ քաղցրիկ զեփիւռին,
Երբ զառատեղաց զմարգարտեայն շաղ հանդարտ
Ըմպեն զայդ 'ի գոյն պայծառ փայլին զուարթ:
Ո՜չ եւս շանթիք որոտընդոստք ճայթեսցեն,
Եւ ոչ տարափք ջուրց հեղեղաց յորդեսցեն.
Հապա յարօտս ճարակաշատ խոտալից
Արածեցէք, հօտք, զգուարինս խնդալից:
Ո՜չ եւս մնջաք թուփք փշաբերք գժնդակք
Զանասնեկացն հարցեն գգալթս սպխտակ.
Հնչեցուցէք զեղեգունս ձեր 'ի նուագ
Զարթուցանել հեշտեաւ զերանց արձագանգ.
Ահա առուակ մանուածաւալ խոխոջէ,
Եւ պերճ սոխակ զայգուն նուագ իւր պաշտէ,
Եւ զմարդկան իմն յԱնմահին վառեալ սէր
Զանուն փառաց նորին օրհնել տայ հրաւէր:
Այլ ո՞հ քանի՛ մոռացմամբ քանի՛ վատ
Զմարդկեղէն դիտեմ բնութիւն և ապախտ:
Զի որ յատուկ զուգի հորդեալ արահետ
Ի Յոյդ անմահ վերադառնալ առ զկէտ
Երկնապարգև փառաց իւրոց անհար
Կեայ յաշխարհի, ընդ հուպ թողու և զաշխարհ:
Այլ քում Աստուած մեծ են հրաշքըդ հանդէս,
Եւ ամենից կեանս անմախանձ պարգևես:
Քում բարութեանդ խոստովանիմք շնորհապարտ
Տուրք երկնածիր ըղկենաց մեր լոյս զուարթ:

Արթենոյ Սարգիս Յ. Պալտայեան:

հրաման ընկալան այս օրերս վեհափառ Թագուհիէն որ կարող ըլլան ծառայելու Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութեան նաւերուն մէջ։ Ուստի զինուորական պաշտօնիւ մը Վիքթորի անուն ծովապետին նաւուն մէջ առնուեցան, որ առայժմ Բորթսմութի նաւահանգիստը կըգտնուի։

—Ուրախ սրտիւ կըլսեմք թէ Կոստանդնուպօլսոյ Համազգեաց ընկերութիւնը վերանորոգուելու վրայ է, և անոր ազգօգուտ նպատակը՝ քաջայայտ եմք, որ յառաջ պիտի երթայ, եթէ յիշեալ միաբանութեան տեսուչները և խորհրդականները յարատեւութեամբ շարունակելով իրենց ազգասիրական պաշտօնը, չեն վհատիր ամենևին հազար ումէկ արգելքներէն, որոնք բնականապէս միշտ յառաջ կելլեն այս օրինակ գործոց մէջ։ Յիշեալ ընկերութեան վրայօք հետևեալ տեղեկութիւնները կուտան մեզ Կոստանդնուպօլսէն։

“Մարտի 20ին Համազգեաց ընկերութեան ժողովարանը բացուեցաւ ՚ի Պէյօղլու. ուր տեսուչներէն և խորհրդականներէն ՚ի զատ, Ընկերութեան անդամներէն քանէն աւելի ներկայ գտնուելով այս միաբանութեան այսքան ատենէն, այսինքն տարիւկէսէն ցարդ պարապ մնալուն եղած հաշիւնին նայելէն ետքը, գործքերնին կարգադրելու և օր քան զօր Ընկերութեան նպատակը յառաջտանելու և տեղը հասցընելու ս՛զընաւորութիւն մը եղաւ հաւատարիմ ու միաբան սրտով։ Իսկ եթէ, մինչև հիմա անիրաւաբար կամ ժամանակին պարագաներէն հարկադրեալ, ընկերի մը սիրտը ակամայ կամօք վիրաւորած են նէ, (որուն համար քանի մը անգամ բողոքներ եղած են լրագրաց միջոցաւ,) կըյուսամք թէ զանի ալ քրիստոնէավայել եղբայրութեամբ մխիթարելու, ընդգրկելու և համազգական սիրով շահելու հոգ կըտանին։ Իսկ այս գործը, որ է պատելով բժշկել գլխըս, պիտի ըլլայ բացայայտ նշան մը Համազգեաց ընկերութեան հայրենասիրական նպատակին”։

ԵԳԻՊՏՈՍ. Աղեքսանդրիա, 16 Ապրիլ։ Բարձրապատիւ Սայիտ փաշան, որուն առողջութիւնը խիստ բարւոք վիճակի մէջ է, Գահիրէ կըգըտնուի միշտ և նոր կարգադրութիւններ ընելու զբաղեալ է։ Իսկ այս զբաղմանց մէկ մասը թեթեւցընելու համար՝ եկամտից պաշտօնեայ Ալի Պուրհան փաշան իրեն բանակի օգնական անուանեց. որպէսզի փոխանորդաբար անիկա ընդունի այցելութիւնները, նմանապէս աղերսագիրները որ Նորին Բարձրութեանը տրուելու են, և անոր հրամանացը համեմատ պատասխան տայ։

Ամէն մեծամեծ շինուածոց աշխատութիւնները գրեթէ ՚ի կախ կըմնան։ Նեղոսի ցանկապատ ընելու աշխատաւորները, որոց թիւը 18,000 հոգիի կըհասնէր, 6000 հոգի են առայժմ։ Նաւարանին մէջի գործքերը շատ նուազեցան. և ասոնք ամէնը խնայութեան միջոցներ են, որ ՚ի գործ կըդրուին։

Կըհաստատեն թէ 1,800 հոգի եգիպտական զօրքէն Կոստանդնուպօլիս պիտի յուղարկուի Բարձրագոյն Դրան հրամանացը համեմատ։

Բարձրապատիւ Մէհէմմէտ Ալի փաշան ամսոյս 12ին Գահիրէէն հասաւ Աղեքսանդրիա. օդափոխիլ՝ ծերունւոյն առողջութիւնը թէպէտև շատ աղէկ է, բայց իւր իմացական կարողութիւնը խիստ տկար վիճակի մէջ կըգտնուի։

Գաղղիոյ ընդհանուր հիւպատոս մօսիւ Պարօ անցեալ գաղղիական շոգենաւով մեկնեցաւ իւր նոր պաշտօնին երթալու. իսկ անոր յաջորդը մօսիւ Լըմուան տակաւին չհասաւ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՂԻԱ. Լոնտոն, 5-17 Ապրիլ։ Ոմանք կըհաստատեն թէ մասնական փոփոխութիւն մը պիտի ըլլայ Մեծին Բրիտանիոյ պաշտօնէից ժողովին մէջ. քանզի կառավարութեան արտաքին գործոց ընթացքին վրայ քաղաքական երևելի անձինքը այնքան համաձայն չեն մէջերնին։ Ազգային երեսփոխանաց խորհրդարանը թէպէտև երէկ գումարուեցաւ, բայց անդամներէն շատը եկած չէին. և այս պատճառաւ միայն ներքին կարգադրութեանց վրայօք խորհուրդ եղաւ։

Վիեննայի Անգղիոյ դեսպան լորտ Նորմանպի այս օրերս կըսպասուի ՚ի Լոնտոն, ուրտեղ կառավարութեան հրամանաւը կանչուած է ներկայ գըտնուելու համար խորհուրդի մը մէջ. որ այս օրերս պիտի ըլլայ։ Յետ այնորիկ յիշեալ դեսպանը շուտով պիտի դառնայ, կըսեն, ՚ի Վիեննա իւր պաշտօնը վարելու։

Մօրնինկ Քրոնիքլ անուն լրագիրը իւր թերթին մէջ որ ՚ի 5–17 ապրիլի հետևեալ յօդուածը կըհրատարակէ։

“Կըհաստատեն թէ Ռուսաց կայսրը իմանալով թէ պատերազմի պատրաստութիւններ կըլլան ՚ի Տաճկաստան սըր Ստրէթֆորտ Քէնինկին գըրգռմամբը, յուղարկեց ՚ի 16–28 մարտի իւր բանակի օգնական Կրապ զօրապետը ՚ի Կոստանդնուպօլիս, որուն հետ յայտարարութիւն մը առաքեց որպէսզի անմիջապէս դադարին այս պատրաստութիւնները, և ետ կանչուին Դանուբի եզերքը գտնուած օսմանեան զօրքը։ Այս յայտարարական թղթով կըպահանջէր նաև որ Բարձրագոյն Դուռը հաճութիւն տայ, որպէսզի Ռուսաց զօրքը մնան Վալաքիոյ և Մոլտաւիայ մէջ։ Այս դաշինքը եթէ ընդունելի չըլլան, Ռուսաց դեսպանը Կոստանդնուպօլսէն պիտի մեկնի, կըսեն, և Դրանսիլվանիայի մէջ եղած Ռուսի զօրքը դէպ ՚ի յիշեալ մայրաքաղաքը պիտի քալեն. և կայսերական նաւատորմիղը որ Սեւաստոպօլ կըգտնուի պիտի օգնէ այս յարձակմանը։ Այս օրինակ է լորտ Բելմրթընին պատուական միջնորդութեան փոխճարը։ Կըսեն նաև թէ պարոն Պրիւնով, (որ Լոնտոնի մէջ Ռուսաց դեսպան է) հրաման առեր է այս յայտարարութիւնը հաղորդելու մեր արտաքին գործոց պաշտօնատանը”։

Այս յօդուածը յառաջ բերելնուս գլխաւոր պատճառը այն է, որ հասկըցնեմք մեր ընթերցողը թէ ինչպէս Եւրոպայի գլխաւոր լրագիրներն ևս շատ անգամ կըխաբուին իրենց տուած տեղեկութեանցը մէջ. քանզի ինչպէս արդէն յայտնի է հասարակութեանը, Մօրնինկ Քրոնիքլ լրագրոյն վերոգրածները գրեթէ ամէնքն ալ անստոյգ են, և սըր Ստրէթֆորտ Քէնինկը՝ քանի անգամ որ այս օրինակ քաղաքական դժուարութիւններ պատահեցան, միշտ զանոնք բարեկամօրէն լմնցընելու գործածեց իւր բարոյական ազդեցութիւնը, ինչպէս որ յիշեալ երևելի պաշտօնատարին մինչև ցայսօր ՚ի գործ դրած խաղաղասիրական ընթացքը կըպացուցանէ։

ԳԱՂՂԻԱ. Փարիզ, 6-18 Ապրիլ։ Աւստրիոյ տէրութիւնը՝ Իտալիայի մէջ բրած յաղթութիւններէն քաջալերուելով, իւր զօրքը Դոսքանայի երկիրը քալեցուց. այս պատճառաւ Գաղղիոյ հասարակապետութիւնը եւս որոշեց որ Ալպեան բանակին մէկ մասը Չիվիդաւէքիա յուղարկէ, որպէսզի Աւստրիոյ տէրութիւնը ուզածը չկրնայ ընել Իտալիայի մէջ։ Պաշտօնէից ժողովին նախագահ մօսիւ Օտիլոն Պարօ հետևեալ կերպիւ իմացուց ազգային երեսփոխանաց ժողովոյն գաղղիական միջնորդութեան հարկաւորութիւնը։

“Աւստրիական կառավարութիւնը օգուտ քաղելով իւր յաջողութիւններէն Դոսքանայի երկիրը մտաւ։ Հռոմայ վիճակներէն հասած լուրերը մեծ ու վտանգաւոր պարագաներ կըծանուցանեն մեզ. ուստի Գաղղիան չկրնար անտարբեր աչքով նկատել այս դէպքերը”։

Գաղղիոյ կառավարութիւնը ազգային ժողովոյն հաճութիւնը խնդրեց և առաւ, որպէսզի կարող ըլլայ 1,200,000 ֆրանքի չափ ծախք ընել Իտալիա յուղարկուելու զօրաց համար. որոնք մինչև երեք ամիս պատրաստ պիտի մնան պատերազմելու։ Յիշեալ զօրաց խումբերը մինչև ցայսօր Թուլոնէն և Մարսիլիայէն շոգենաւերով գացած պիտի ըլլան ՚ի Չիվիդաւէքիա հրամանատարութեամբ Ուտինօ զօրապետին։

Քոլէռայի դիպուածները թէպէտև պակաս չեն

ՓՈՔՐ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆ

Աղէկ ապրելու արհեստ։

Օր մը ներքին գէշութիւնով մը խռոված, որնոր ոչ խելքս և ոչ հաւատքս նուաճելու կարող էին, (տենդին և տարակուսանքին մեր գլուխը ժողված երազներէն աւելի խառնիխուռն երազներով միտքս ծապաղած,) մարմինս բոլորովին հոգնած և տաղտկացած, քիչ մը հանգստութիւն գտնելու համար աղքատիկ պանդոկի մը մէջ մտայ։ Երկու պատանի պատուհանին մօտ սեղան մը դրած չափաւոր ճաշ կընէին. սեղանին սփռոցին վրայ բաժակներուն քով ձգեր էին ժուռ գալու ատեն դաշտերէն ժողված ծաղիկներուն տրցակները. ախորժակը համ կուտար այն կերակուրներուն, որոնք արտորնօք կըբերէին։ Կըխօսակցէին կըխնդային և մանկամարդ աղախինին և պանդոկապետին պառաւ կնոջը հետ կըխաղային և կընեղէին ուրախ կերպով մը. ասոնք ալ դժկամակ չէին երևար այս բաներուն։ Գինիին, կոչունքին, օրուան զուարթութեանը, և աչուըներնուն առջը ծաղկած դաշտին զուարճութեանը վրայ գովեստներ կընէին։ Ուզեցի այս ախորժահամ գինիէն խմել, և զարմանալ այս ծաղկազարդ դաշտին վրայ՝ որնոր ժուռ եկեր էի և երբէք տեսած ալ չունէի. նկատել այս գեղեցիկ օրս, որուն ծանրութիւնը զիս կըմաշէր։ Գինին դառն եկաւ ինծի, դաշտը մերկ և փոշիով լեցուն, և օրն ալ տաղտկալի երևեցաւ ինծի. ականջ դրի այս զուարթ ընկերներուն շաղակրատանացը որ անթիւ բաներու վրայ խօսք կընէին. ինչ երևակայութիւն, ինչ խնդութիւն, բայց և ինչ ողջոյ բերկրութիւն. ես ալ այս բոլոր բաները մտածեր էի. ասկէ ետքը չեմ մտածեր կոր. անոնց ամէն սիրածը ես ալ սիրեր էի, հիմակ չսիրելուս համար զանոնք մեղքնամ մի. ոչ, իբրև վատ ես ինքզինքս մեղքըցայ. անոնց ողեղուած բերկրութիւնը անանկ բարիք մըն էր, որ այնուհետև ես չունէի։

Ճաշը լմնցաւ, բայց ախորժակը կըտևէր. — Բայց, ըսաւ անոնցմէ մէկը, վճարել պէտք է. քսակնին պարպելով հազիւ թէ բաւականացան, և մէկմէկ տուն երգեր կանչելով գացին. որ չոր և թարշամեալ յիշողութեան մէջ պիտի գտնեմ, երիտասարդութեան դիպուածի մը մշտնջենական յիշատակ եղող պահուած ծաղկներուն նման, որոնք թէպէտ ըստ դիպաց կերևին, բայց գեղեցկութիւննին, անուշահոտութիւննին, պատմութիւննին կորսուած է։

Մինչ կընայէի այս պատանեացը վրայ, որոնք ուրախ քալուածքով մը կըհեռանային. ուրեմն որ յաւերժահարսը անոնց հետ կընկերանար այս տխուր դաշտիս մէջ։ Պանդոկապետին հարցուցի և հասկըցայ որ ասոնք աղքատ մարդիկ են, և անդադար աշխատելով կապրին եղեր, և բոլոր շաբթուան մէջ ազատութեան օր մը ունին, անկից ատեն գտնելով կուգան իր պանդոկը և ետքը դաշտերը ժուռ կուգան. և միշտ իմ տեսած ատենիս պէս զուարթ են եղեր. հարուստ երևնալ և խաղկանչել կըսիրեն եղեր։ — Որքան է անոնց այնչափ չափազանց ուրախութիւնը ըսելով աղաղակեցի։ — Թէ որ անոր վրայ մտածելու ըլլան, ըսաւ ինծի, շատ վիշտերու մէջ կիյնան. բայց երիտասարդութիւնը գիտես ա..... ամէն բան անոր մէջն է։ — Բարի կին, ըսի, ես ալ երիտասարդ եմ, ինչպէս որ կըտեսնես...։ — Այո, ըսաւ, երիտասարդութիւն ալ կայ, երիտասարդութիւն ալ կայ. քանի տարեկանէն աւելի չըկաս, շատ հարուստ և շատ ազատ ես այս պատանիներէն աւելի. անշուշտ շատկեկ կըխորհիս և քիչ կաշխատիս։ — Ճիշդ է ըսի։ Ահա, ըսաւ, իմ գինիս չսիրելուդ պատճառը։

Խելքս միշտ այս պատասխանին վրայ ըլլալով դուրս ելայ. անանկ է նէ մտածեցի որ մարդուս ճշմարիտ երջանկութիւնը, պատանեկութեան որընթացը ատենին մէջ միայն կըկենայ, ուր որ մեր խորհուրդը մեզ կըխաբէ։ Երկրի վրայ անցուցած օրերնիս միայն առտուն գեղեցիկ է. բայց ով ամենամեծ Աստուած, թէ որ ցերեկին սանկ ծանր երևայ նէ, իրիկունը ինչ պիտի ըլլայ.... Քիչ մը հեռուէն տեսայ որ այն երկու բարեկամները հովիւի մը հետ կըխօսին. երբ անկից հեռացան՝ նեղութենէս շարժեալ, այս միայնակեաց մարդուն քով գացի. ասիկա մէկ յաղթանդամ ծերունի մըն էր, որ հազիւ թէ ծերու-

մայրաքաղաքին մէջ, 'ի վերայ այսր ամենայնի այս տարաժամիկ ախտը այնքան մահաբեր չերեւիր ։

ԻՏԱԼԻԱ. Թուրինի մէջ հանդստութիւնը կըտիրէ ։ Բիէմոնդէյի զօրքը ապրիլ 11ին ըստ լատինացւոց մտան 'ի Ճէնովա որ անմիջապէս պաշարման վիճակի մէջ դրուեցաւ ։ Վեհափառ Վիքթօր Էմմանուէլ Սարտենիայի նոր Թագաւորը ընդհանուր ներողութիւն շնորհեց բոլոր Ճենովացւոց, բայց 'ի ժամանակաւոր ապստամբական կառավարութեան անդամներէն, որոնք Մարսիլիա փախած են ։

Կըհաստատեն թէ Բիէմոնթէի և Աւստրիոյ տէրութեանց մէջ հաշտութեան կատարեալ պայմանագիրը արդէն ստորագրուեցաւ 'ի Վերոնա ։

—Դոսքանայի մէջ նոր խռովութիւն մը ծագեցաւ, և Ֆլորէնցայի ժողովուրդը ապրիլ 12ին ըստ լատինացւոց՝ ոտք ելլելով հասարակապետական կառավարութիւնը կործանեց ։ Քաղաքական ժողովը իր ձեռքը առաւ այս դքսութեան գործոց տեսչութիւնը, և քանի մը հոգի պատգամաւոր յուղարկուեցան 'ի Կայէթա, որպէս զի մեծ Դուքսը հրաւիրեն իր մայրաքաղաքը ։ Դոսքանայի միւս ամէն քաղաքները բաց 'ի Լիվոռնոյէն հաճութիւն տուին այս բանին ։ Սահմանադիր ազգային ժողովը լուծուեցաւ ։

— Սիկիլիայի հաշտութիւնը կատարեալ լըմնցած կը համարուի այսօր. քանզի Բալէրմօյի բնակիչները տեսնելով որ անհնար էր այսուհետև դէմ դնել Նէբոլիի զօրացը, յօժարակամ ընդունեցին գաղղիացի ծովապետ Պօտէնին բարեկամական միջնորդութիւնը, և առանց ուրիշ դաշանց անձնատուր եղան ։ Բաղմաթիւ անձինք, որոնք շատ կերպիւ գործակից եղեր էին այս ապստամբութեանը, խոյս մեկնեցան Բալէրմօյէն ։

Նէբոլիի Թագաւորը շատ խիստ հրամանագիր մը հանեց ընդդէմ օտարականաց որ կըծառայեն Սիկիլիայի մէջ ։ Այս հրամանագիրը կը հրատարակէ թէ անոնք թշնամիի տեղ դրուելով պատերազմական օրինօք պիտի չդատուին, այլ իբրև աւազակ պիտի դատապարտուին ։

—Հռոմայի ժողովուրդը միշտ հաստատուն կըմնայ իր 'ի գործ դրած յեղափոխութեանը վրայ. Թէպէտև անհնար է որ այս հասարակապետութիւնը կարող ըլլայ դիմանալ. ըստ որում օտար տէրութիւնները, ինչպէս որ կըտեսնուի, իրենց քաղաքականութենէն պարտաւորեալ, նախկին միապետական կառավարութիւնը պիտի հաստատեն Հռոմի մէջ ։ Ի վերայ այսր ամենայնի Հռոմէական սահմանադիր ազգային ժողովը տեսնելով Իտալիայի վերջի դէպքերը, հրատարակեց իր նիստին մէջ որ 'ի 2—14 ապրիլի, "թէ Հռոմէական հասարակապետութիւնը որ Իտալական ազատութեան ապաստանարան և նախապարիսպն է, պիտի չջնջանի և խրատախօս պիտի չըլլայ (ուղղաշմաք) երբեք ։

—Կըհաստատեն թէ այս օրինակ յայտարարութիւն մը ևս Վենետիկի հասարակապետութիւնը հրատարակեր է ։ Սակայն Աւստրիոյ կառավարութիւնը մեծ պատրաստութիւններ կըտեսնէ և կըզօրացընէ ցամաքի կողմանէ պաշարումը ։ Մօտ օրերս Ռատեցքի զօրապետը ևս Մեսթրէ պիտի գայ եղած պատրաստութիւնները տեսնելու և կարգադրելու համար ։ Նաև քանի մը աւստրիական նաւեր ապրիլ 6—18ին դէպ 'ի Վենետիկ գացեր են պաշարելու համար գլխաւոր քաղաքը ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ։ Ինչպէս որ յայտնի է, Ֆրանքֆորդի սահմանադիր ազգային ժողովը Գերմանիոյ Կայսեր տիտղոսը նուիրեց Պրուսիոյ Թագաւորին, բայց Ֆրէտէրիք Կուլիոմ Թագաւորը չուզեց ընդունելու առանց հաճութեան միւս գերմանական տէրութեանց ։ Արդ՝ այժմ կըհաստատեն թէ անոնցմէ 28 տէրութի իրենց հաճութիւնը տուած են յիշեալ ընտրութեանը, և ճանչեր են Ֆրանքֆորդի սահմանադրութիւնը ։ Միայն Աւստրիան Պավիէռան, և Վիւրդէմպէրկի տէրութիւնը կըբողոքեն այս վճռոյն դէմ ։

ՏԱՆԻՄԱՐԳ. Այս տէրութեան և Գերմանիայի մէջ եղած կռիւը, որ 'ի կախ կըմնար զինադադարմանը պատճառաւ, ապրիլ 3ին ըստ լատինացւոց վերստին սկսաւ. և Տանիմարգի զօրքը քանի մը անգամ յաղթուելով թշնամեաց հետ, ձախորդ ելք մը ունեցան թէ ցամաքի և թէ ծովու վրայ ։ Երկու պատերազմական եռայարկ նաւեր կորուսին, որոնցմէ մէկը թշնամեաց ձեռքը անցաւ և միւսը կրակին մէջ այրեցաւ ։

Կըհաստատեն թէ Ռուսիայի տէրութիւնը հաճութիւն տուած է օգնութեան հասնել Տանիմարգին և 20 հազար օգնական զօրք յուղարկել անոր, այն պայմանաւ որ Տանիմարգի կառավարութիւնը Ռուսիայէն ուրիշ օգնութիւն չխնդրէ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ։ Այս երկրին գործքերը խիստ վտանգաւոր կերևին Աւստրիոյ տէրութեանը համար. քանզի Մաճառները օր ըստ օրէ կըզօրանան և կըյառաջանան ։ Կերևի թէ շատ կռիւներու մէջ աւստրիական զօրքը միշտ յաղթուեր են Մաճառներէն. որոց զօրքը առայժմ 200 հազար հոգիի կըհասնի կըսեն, և անոնցմէ 30 հազարը ձիաւոր կանոնաւոր զօրք են ։ Հունգարացւոց հռչակաւոր Պեմ զօրապետը բոլոր Դրանսիլվանիայի կըտիրէ, և այս երկրին երիտասարդաց մեծ մասը զինուոր գրել կուտայ ։ Կըհաստատեն թէ Խռուատները գոհ չըլլալով Աւստրիոյ կառավարութեան տուած սահմանադրութենէն Մաճառներուն հետ միանալու վրայ են. եթէ այս լուրը ստուգուելու ըլլայ, յայտնի է որ մեծ վնաս կրնայ ծագիլ այս բանէն աւստրիական միապետութեանը։ Ստոյգը այն է որ մեծ դժգոհութի կայ Խռուատստանի մէջ Աւստրիոյ պաշտօնէից (մինիսթր) դէմ. և Ակրամի լրագիրը յայտնապէս կըգանգատի թէ հիմակուան պաշտօնեաները Մէթթէրնիք իշխանին քաղաքականութեանը կըհետևին ։

Խռուատները մանաւոր արտօնութիւններ և ազատութիւններ կըսպասէին կառավարութենէն ըստորում այս վերջի վտանգաւոր պարագաներուն մէջ իրենք էին, որ աւստրիական տէրութիւնը ազատեցին. սակայն իրենց ակնկալութիւնը անհիմն ելլելով, դժգոհութիւններն և գանգատներն օր ըստ օրէ կըշատնան ։

Հունգարիայի մէջ եղած աւստրիական բանակին ընդհանուր հրամանատարութիւնը Վինտիշկրէց իշխանէն առնելով, Վէլտէն զօրապետին յանձնուեցաւ, որ Վիէննայի զինուորական կառավարիչ էր. և ուրիշ երկրորդական զօրավարաց մէջ շատ փոփոխութիւններ եղան ։ Այս բանակին գումարը ընդամէնը 100 հազար հոգիի կըհասնի կըսեն ։

ԱՒՍՏՐԻԱ. Վիէննա, 12-24 Ապրիլ. Հունգարիայի լուրերը դժուարաւ կըլսուին այս տեղս, ըստ որում յաջող չեն կառավարութեանը համար. Անցեալ շաբթու բոլոր պաշտօնեաները Օլմից կանչուեցան որոց հետ էր նաև Վինտիշկրէց իշխանը. ուր տեղ 'ի ներկայութեան վեհափառ Կայսեր խորհուրդ եղաւ. և երկբայութիւն չկայ թէ Հունգարիայի գործոց վրայօք է ։ Կ'երևի թէ պաշտօնէից մէջ մասնական փոփոխութիւն մը պիտի ըլլայ. քանզի իրարու հետ այնքան համաձայն չեն Մաճառաց դէմ բռնուելու ընթացքին վրայօք ։ Ոմանք կըսեն թէ Վինտիշկրէց զօրապետը, (որ 'ի սկզբան շատ խստութեամբ վարուեցաւ Հունգարացւոց հետ և ամենևին չուզեց զանոնք բարեկամօրէն հաշտեցնելու փորձ փորձել,) այժմ առաջարկեր է կառավարութեանը, որ անոնց հետ խրատախօս ըլլալու (ուղղաշմաց) միջոցները նայուի. Վերջապէս կ'երևի թէ Աւստրիոյ տէրութիւնը շատ նեղութիւն պիտի քաշէ մինչև որ Հունգարիայի հաշտութիւնը լմնցընէ. և այն ալ ինչ կերպիւ ըլլալիքը տակաւին յայտնի չէ ։

Աւստրիոյ այժմեան պաշտօնէից քաղաքականութիւնը նկատմամբ իրենց զանազան ազգի հպատակաց՝ այնքան մարդասիրական և սահմանադրական չերևիր. ըստորում Լոյտ լրագիրը, որ ներքին գործոց պաշտօնէին բերանն է, համարձակ

թեան նշան կերևէր վրան. իր զուարթ դէմքը և կորովի մարմինը տեսնելու գեղեցիկ բան մըն էր. աչուըները թանձր արտևանունքներով ծածկուած, երիտասարդութեան զուարթութիւն մը կըցուցընէր, որ իր սիրուն ընկերներուն խօսակցութեամբը պատճառուած էր. Հարցուցի անոր թէ զանոնք կըճանչնա՞յ։ — Շատ անգամ, ըսաւ, իմ դդումէ անօթս պարպած, և շատ ծխախոտ խմած ենք իրենց փոքր գխտաւորութիւններուն վրայ խօսելով. ատոնք ազնուաբարոյ բարեպաշտ և պատիւ ճանչցող տղաքներ են. և երբոր դիպուածով անհանգիստ ըլլան ապագային վրան, զանոնք կըքաջալերեմ, իմ կենացս պէս երջանիկ կեանք խոստանալով։ Զարմանքով մը հօվիւին երեսը նայեցայ. չեմ գիտեր ի՛նչ կար վրան որ նահապետի իշխանութիւն և բարեկամի սէր կըցուցընէր. մէկ մեծ վստահութի մը զգացի, և խօսակցութիւննին բացուեցաւ ինչպէս որ պիտի պատմեմ։

Ես. — Ուրեմն գո՞հ ես քու վիճակէդ, ազնիւ մարդ, քեզի այդչափ քաղցր է մի ։

Հովիւ. — Բաւական կըհասկընամ. ճակտիդ վրայ ինչ որ կըկարդայի, հիմակ սրտիդ մէջ ալ զանիկա կարդացի. աղքատ եմ, ծեր եմ, կեանքս կըլրանայ կոր, և քեզի անտարակոյս կերևի որ զիս երջանիկ կըսեպեմ, թէ և քու ունեցած այդչափ անոյշ բարիքներէդ զուրկ եմ, որոնք քեզի վշտանալէն չեն ազատեր ։

Ես. — Իրաւ է որ սիրտս մէկ խորին տրտմութեամբ մը կըլեցուի, երբ ապագայն կըմտածեմ, և անցեալը կընկատեմ. ծերութենէն կըվախնամ և արդէն ծերացայ, թէև հազիւ թէ երեսուն տարեկան եմ։

Հովիւ. Երեսուն տարի մը, շատ գէշ անցուցեր ես. մարդս անցածը գիտէ, բայց գալիքը չգիտէր. մեծամեծ աշխատութեանց սկզբունքն և ժամն է ասիկա, ուր որ մարդիկ և կեանքը ինքզինքնին կըցուցընեն ինչ բանի համար ըլլալնին կըցաւիմ անոր վրայ որ իր գործքը առնելու և արդիւնք աշխատութեան երթալու տեղը, խաղալիք կըլլնայ, և կեղծիքներու ականջ կըդնէ. կորսնցուց, որնոր երբէք չպիտի գտնէ. մինչև անգամ մէկ տէրութի մը մեզի մէկ ինկած մազի մը վրայ չկրնար մխիթարել. բայց այս տրտմութիւնները, վիշտերը, Քրիստոսի հաւատացող մարդոց համար չէ. քրիստոնեա՞յ ես ։

Ես. — Շատ իրաւունք ունիս այս խնդիրս ինձի առաջարկելու այո՛, քրիստոնեայ եմ որչափ որ քեզի տկար երևնամ նէ ալ, վա՜յ ինձ, իմ հաւատքս բաւական կարող չէ ինձի թող չի տալու դառնապէս այս խաղալիքներուն և կեղծիքներուն վրայ ցաւելու. ինչպէս որ ըսիր, թէ երիտասարդութեան հետ կերթան. և որնոր այսուհետև նորէն պիտի չգտնեմ.

Հովիւ. — Կըցաւիս, վասնզի բաւական յօժարութիւն չկցուցուցիր գտնալու. թէ Աստուած որչափ հարուստ և բարերար է իր գանձուցը ապաւինողներուն. պատրանքներուն տեղը մեզի իմաստութիւն կուտայ. և հաւատա՛ ինծի, այս փոփոխութենէն մենք կըվաստըկինք. պատրանքները այս ուրախութեան մոլի հուրը կըծնին, որ պատանիներուն վրայ կըտեսնես. իմաստութիւնը իր բնակած սրտին մէջ մշտնջենական ուրախութիւն կըծնի ։

Ես. — Ըսէ՛, ի՞նչ է իմաստութիւնը ։

Հովիւ. — Ի՛նչ ըլլալը հիմակ կըզուրցեմ քեզի ։ Հայրս տղայութեան ժամանակը ինծի մէկ աղօթք մը սորվեցուց, որ իր հօրմէն սորվեր էր. իր երկար կեանքին մէջ փորձեց. ես ալ իմինիս մէջ փորձեցի. թէ աղէկ ապրելու բոլոր արհեստը այս աղօթքիս մէջն է. "Ո՛վ քաղցր և խոնարհ սրտիւ Յիսուս, ողորմեա՛ ինծի". Թէ որ կուզես իմաստուն ըլլալ, խոնարհ եղիր. մեր վիշտերուն երեք չորրորդը, և միւս չորրորդին կէսը՝ մեր արժանապատուութե վրայ ունեցած չափազանց կարծիքէն, և աշխարհքիս մէջ գտնուած վիճակնիս մեծցընելու համար ըրած ջանքերէն կուգան. խոնարհը միշտ Աստուծոյ դրած վիճակէն գոհ է. երբէք ո՛չ վեր ելլել կուզէ և ո՛չ տարածուիլ. ահա՛ խել մը չարչարանք, որոնցմէ մեզ կըխնայենք այս պարզ հնարքովս ։

Ես. — Անշուշտ. բայց խոնարհ ըլլալու համար որչափ աշխատելու է ։

Հովիւ. — Շատ աղէկ. դուն կամք և խելք

կ'ըքարոզէ թէ Իտալիայի նահանգները՝ հնազանդութեան մէջ պահելու համար պէտք է որ կառավարութիւնը՝ նոյն նահանգաց՝ հարուստները աղքատացընէ . քանզի այսուհետև ալ տօտօրէնը ... ըլլայ . կ'ըսէ , Իտալիայի պատիժը . . . : Եւ կ'ըսարէ . Անոնց հետ հաշտուելու բաղձանքը մեկ կողմ թողունք . ֆիոռենեան մասամբ ըստնենանք , խորհրդական ըստուէնք այն չարամիտ ազնուականաց :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ . Աթէնք , 17-29 Ապրիլ : Կրկինեմք այսօր ինչ որ շատ անգամ առիթ ունեցանք հրատարակելու այս փոքրիկ տէրութեանը վրայ . այսինքն երկպառակութիւնը և անհամաձայնութիւնը կուսակցութեանց միշտ քաղաքական երևելի անձանց մէջ . և այս պատճառաւ տեղւոյ տեղւոյ կընորոգուի պաշտօնէից (մինիսթր) ժողովը . և այս օրինակ փոփոխութիւնը՝ յայտնի է որ , ազգին յառաջդիմութեը մեծամեծ վնասներ կըհասցընէ : Որպէս և իջէ երէկ իրիկուանէ 'ի վեր պաշտօնէից նոր ժողով մը հաստատուեցաւ , որուն անդամները հետևեալներն են .

Պարոնայք .

Գանարիս՝ նախագահ ժողովյն և ծովապետ :
Գլարաքիս՝ արտաքին գործոց պաշտօնեայ :
Ցավէլլաս՝ պատերազմի . . . »
Խրիսթիտէս՝ ներքին գործոց . . »
Գալլիֆրոնաս՝ կրօնից . . . . »
Խրիսթէնիտիս՝ ելևմտից . . . »
Ընթոնբուլոս՝ արդարութեան . »

Յունաստանի տէրութեան բոլոր բնակչաց թիւը՝ ըստ հրատարակութեան Աուրհանդակ անուն յունարէն լրագրոյն , կըհասնի 983.351 հոգիի , և հետևեալ կերպիւ բաժնուած է 'ի պաշտօնէ եղած աշխարհահամարին համեմատ որ 'ի 1847 ամին .

Պելոպոնեսոս թերակղզւոյն մէջ	526.001 հոգի
Յունաստանի ցամաք երկրին մէջ	331.115 »
Կիկլատք ըսուած կղզեաց մէջ	126.235 »
	983.351 հոգի

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա , 29 Ապրիլ .

Մեր նախընթաց թերթովը կըծանուցանէինք . թէ գիշերուան չարամիտ անձինք Հայոց թաղերը կը պտըտին գիշերները , և կըդգու շացընէինք միանգամայն տանտէրերը , որպէսզի անհոգ չըլլան : Դժբաղդաբար թեամբ շատ խրատունք ունէինք այնպէս գրելու , ինչպէս որ հետևեալ դիպուածները պիտի ցուցընեն :

Վերջ եղեռնագործ անձինք Յոյն ազգաւ անցեալ շաբթու Թոպխանէի թաղը Հայոց տուն մը կը մտնեն կէս գիշերուան մօտ . Տանտէրը անմիջապէս կարթըննայ , տան մէջ եղող մէկ երկու մանկունքը եւս կ'արթըննան . բայց ինչ օգուտ . գողերը , որոց ամենուն ձեռքը մէյմէկ ահագին դանակ կար , խիստ գիւրութեամբ լռութեան մէջ կը պահեն զանոնք , սպառնալով որ խօսքն պիտի մեռցընեն եթէ ձայն մը հանելու ըլլան . Յետ այնորիկ տանտէրէն բանալիքները կառնուն , և անոր առջև ամէն տեղ կըբանան , արծաթեղէնները և ուրիշ գլխաւոր կահ կարասիքները հանդարտութեամբ կըժողվեն , կը վերցընեն : Գողերուն երթալու ժամանակը՝ խեղճ տանտէրը շնորհակալ ալ կ'ըլլայ անոնցմէ որ իւր և իւր ղաւակաց կեանքը խնայեցին :

Այս օրինակ ուազակութիւն մը , (որ լեռները անպակաս կըլլան ,) Իզմիրի պէս բազմամարդ քաղաքի մը մէջ պատահելով , ահուդողի մէջ ձգեց զհասարակութիւնը , որ ինչպէս կը տեսնուի , իրենց տանը մէջ անգամ ապահովութիւն չունին :

— Անցեալ շաբթուան միւնոյն գիշերը ուրիշ գողութիւն մը եւս պատահեցաւ ծովեզերքը , նմանապէս Հայոց տան մը մէջ . ուրտեղ գողերը , (որոնք կըկարծուին թէ մալթացիք են ,) ծովէն նաւակով մը մտնելով , 2—3 հազար ղուրուշ արժողութեամբ կահկարասիք վերցուցին . Այս գողերը գոնէ առաջիններուն պէս յանդուգն չէին , ըստ որում տանը մէջ եղողները արթըննալնուն պէս փախեր են :

— Օգոստափառ Սուլթանին անցեալները Նիկոմիդիա (Իզնիմիդ) երթալը արդէն ծանուցած եմք . Բայց մոռցանք յիշատակելու թէ նոյն քաղաքին Ընտանեկան ընկերութեան գործակալ յարգամեծար Գէորգ աղան Մելքոնեան պատիւ ունեցաւ յանժամ Նորին Վեհափառութեանը ներկայանալու . որ իւր արքայական գոհունակութիւը յայտնելու համար այս օրերս հաճեցաւ մարգարտաշար նիշանի իֆթիխար շնորհելու անոր .

— Ամսոյս 20ին չորեքշաբթի օրը կէս գիշերը 3 ½ ժամ անցած երկրաշարժութեան ցնցում մը զգացինք :

— Քաղաքիս Անգղիոյ հիւպատոս միստր Պրանտը երեքշաբթի օր փառաւոր հացկերոյթ մը ըրաւ իւր գեղի տանը . ուրտեղ հրաւիրեալ էին Իզմիրի քաղաքական կառավարիչ Օսման էֆէնտին , զինուորական կառավարիչ Իպրահիմ փաշան , Բարձրագոյն Դրան արտաքոյ կարգի գործակալ Էմին էֆէնտին . նմանապէս Գաղղիոյ , Աւստրիոյ հիւպատոսները , քանի մը անգղիացի երևելի վաճառականք և Անգղիոյ հիւպատոսարանին առաջին թարգման Խումարեան Յօհաննէս աղան .

— Գաղղիոյ կառավարութեան թղթատար շոգենաւերէն Ոհամսէս անուն շոգենաւը , որ հրամանատարութեամբ Պոլսոյ նաւապետին Իզմիրէն ապրիլ 5—17ին և Մալթայէն 11—23ին մեկնած էր , Մեսսինայի մօտ խորտակուեցաւ ժայռերու վրայ իյնալով : Բոլոր նաւաստիքը և ճամբորդները , նմանապէս ապրանքները ազատեցան . Օ—ն անուն անգղիական շոգենաւուն հրամանատարին խնամքովը որ զանոնք Մալթա տարաւ :

— Ռուսիոյ տէրութեան Իզմիրի ընդհանուր հիւպատոս մսիւ տը Միհանովիչ ասպետը՝ իւր կառավարութեան հրամանաւը միևնոյն պաշտօնիւ Կոստանդնուպօլիս պիտի երթայ :

— Գաղղիոյ հասարակապետութեան հիմնադրութեան տարեդարձը մայիսի 4ին ըստ լաւինացւոց մեծ հանդիսիւ տօնախմբեց Իզմիրի նոյն տէրութեան հիւպատոսարանը : Հանդիսաւոր պատարագ մը մատուցաւ սուրբ Պօլիկարպոսի ազգային եկեղեցին , օտար տէրութեանց հիւպատոսարաններ իրենց դրօշակը քաշեցին և քաղաքիս ամրոցները սովորական թնդանօթները արձակեցին 'ի պատիւ տօնախմբութեանս :

— Կոստանդնուպօլսէն մեր յարգոյ թղթակից համէական հայ բարեկամներէն մէկը ապրիլ 26 ամսաթուով կըգրէ :

" Մայրաքաղաքիս Համէական ժողովդեան մէջ խռովացի ոտունքը՝ փոխանակ նուազելու , օրէօր կ'աւելնայ . քանզի երևելիները՝ առանց գործակցութեան արուեստաւորաց և միջին կարգի անձանց , նորէնոր ազգային կարգադրութիւններ կընեն . որոնք արժանաւոր կերպիւ 'ի գործ դրուելու համար անտարակոյս միաբանական սէր պէտք է : Բայց այս ցանկալի սէրը ինչպէս կրնայ հաստատուն մնալ հասարակութեան մէջ , երբոր ժողովրդեան գլխաւորաց և բանիբուն անձանց առաջարկութիւնները բանի տեղ չեն դրուիր , անոնց խօսքին ամենևին ուշադրութիւն չըլլար , աշխարհական ազգային ժողով մը հաստատուելուն , և անոր անդամոց օրինաւոր կերպիւ ընտրուելուն ջանք չըլլար , այլ անհոգ կը նստին որ երկպառակութիւնը յառաջանայ և տարածի այս փոքրիկ ժողովրդեան մէջ . . . : Ի վերայ այսր ամենայնի կը յուսանք թէ ճշմարիտ ազգասէրները խնամք պիտի տանին , որպէս զի այս երկպառակութեան դժբաղդ առիթները բոլորովին ջնջուին մէջէրնէս ".

— Նոյն մայրաքաղաքէն կըծանուցանեն մեզ թէ ամենապատիւ տէր Յակոբ արքեպս պատրիարքը ապրիլ 24 ին կիրակի օրը Խասգիւղ երթալով , ներկայ գտնուեր է նոյն գեղին ազգային դպրատան աշակերտաց հարցաքննութեան և պարգևաբաշխութեան հանդիսին . և մեծապէս գոհ եղեր է անոնց յառաջադիմութենէն , նմանապէս դպրատանը բարեկարգ ընթացքէն :

ՌՈՒՍԻ ՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իզմիր , 29 Ապրիլ .

Ահաւասիկ քանի մը տեղեկութիւններ քաղաքիս գլխաւոր ապրանաց վրայօք . որոց մեծ փոփոխութիւն մը չեղաւ մեր վերջի թիւէն ի վեր .

Աֆիոն : Այսօրուան արժէքը 93—94 ղուրուշ է չէքին (250 տիրէմը) . և կըհաստատեն թէ նոր հունձքը խիստ նուազ պիտի ըլլայ .

Տօրն . Քիչ մը կուզուի , և անցեալ շաբթուան 'ի վեր 600 հակ ծախուեցաւ 178—184 ղուրուշի կենդինարը ըստ տեսակին :

Փալամուտ : Նոր փոփոխութի մը չեղաւ գնոց .

Ռէնկի : Կուզուի , և բաւական ապրանք ծախուեցաւ $17 \frac{1}{2}$—20 ղուրուշի օխան .

Ալաճա բօյա (Ֆիլիդ) : Այս օրերս շատ ապրանք գնոյ առնուեցան $30 \frac{1}{4}$ ղուրուշի չէքին (2 օխան) .

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Կալկաթա տպուած հետևեալ գիրքերը , այսինքն՝ Աշխարհագրութիւն , Պատմութիւն , Աշխարհ Պարսից , Պատմութիւն ուսոց Գրոց և Աշխարհագրութեան , կըծախուին Արշալուսոյ Արարատեան տպարանը՝ $2 \frac{1}{2}$ ղուրուշի իւրաքանչիւրը . Այլև Ազգասէր Արարատեան լրագրոյն առաջին վեցամսական թերթերը թղթակազմ կըծախուին յիսուն ղուրուշի հատը .

Հրատարակիչ և տէր լրագրոյս .
Ղուկաս Գ . Պալթազարեան .

չունիս . հաստատ միտքդ դիր , որ ամէն օր քու անձիդ վրայ խորհիս . ճանչցիր քու ձիրքերդ և թերութիւններդ , գիտցիր ինչ պակաս բան կայ մտքիդ , ուժիդ , առաքինութեանդ . փութով բազմաթիւ պատճառներ կունենաս քու պաշտօնդ բաւական մեծ , և աշխատութիւնդ բաւական խիստ ըլլալուն վրայ : Այսր այնչափ աշխատութի պէտք չէ , այլ որչափ ամէնէն պզտիկ փառասիրութիւնը , ամենէն քիչ փառասէր եղողի մը վրայ կըգնէ :

Իս . — Այսչափ գովելի հրաժեշտով մը մարդկային գործունէութիւնը նեղ սահմանի մէջ կըխօթես . Աստուծմէ ընդունած կարողութիւննիս վարժելու , կատարելագործելու չենք մի պարտաւորիր ինչպէս որ մէկ մշակելու դաշտ մը :

Հովիւ . — Դաշտը քուկդ է . քեզի չըսի որ զանիկա ամայի թողուր , ոչ երբէք . աղէկ ըրէ , միշտ նայէ որ ըրածդ աղէկ ըլլայ . ահա քեզի վարժութեան համար գործ : Բայց ուրիշ բան մը ընելու համար , մէկ ընդարձակ դաշտ մը մշակելու համար , սպասէ որ Աստուած քեզ հոն կանչէ . քենէ աղէկ գիտէ ան թէ քու ուժդ բաւական պիտի ըլլայ մը անոր .

Իս . — Անանկ է նէ , ծերունի հայր , ուժեղ . ցարի և հանճարեղ ըլլալով մինչև այդ տարիքը հասեր ես առանց մտածելու այդ թշուառ վիճակէն ելլելու .

Հովիւ . — Չարագոյն վիճակ մը եղաւ խինս , և անոր վրայ երբէք չամչյայ . զինուոր եղայ , պարտականութիւնս կատարեցի երբեմն ազատութեան բաղձալով . բայց գիտնալով որ Աստուած այսպէս ուզեր է , զինուոր ըլլալս միխթարուեցայ . ըսի որ մէկ երկու տարուան մէջ մէկ զօրապետ մը կրնամ ըլլալ . շատ մեծ պատերազմներ տեսանք . բայց տեսնելով որ միշտ զինուոր եմ , հասկըցայ որ գէշ հարիւրապետ մը կըլլամ . վստահ օրհնեցի , որ այնչափ խնամով կեանքս և առողջութիւնս պահելով հոգ կըտանէր տակաւին չխափանել իմ արժէքէս աւելի մէկ մեծ գործի մը մէջ : Ես տեսնէն Աստուծմէ ինչպէս շնորհակալ ըլլալս չէի գիտեր . սա ըսելէս ալ մտիկ ըրէ : Հոս մէկ վաղեմի բարեկամիս հօտը կարածեմ . որ դպրատան և բանակին մէջ մէկ տեղ էինք . ինչպէս որ կըսէի , բարօրութիւն ունեցաւ , զօրագլուխ եղաւ զինուորական գունդին , կոմս , Գաղղիայի իշխանաւոր , ինչ ըսես նէ եղաւ , բոլոր այս երկիրները անորն են . բլուրներուն միւս կողմն ալ անորն է . սա գետին եզերքը անոր բնակած ամրոցը՝ քաղքին ամենէն աղուորն է :

(Մնացորդը հետևեալ թուովս .)

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔ

Երբոր բժշկութիւն և գիրք կը պատուիրեն մեզ , յայնժամ եւս ստուգելի է համբերութիւնը իբր դեղ մը կըլլայ է .

Վնասակարութեանց մէջ բժշկութիւնը պատուական դեղն է .

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ